

OBFICIE (220) *av*

obficie, **okficie**, **okwicie** (191), **obfito** (3), **okwito** (1), obficie *a.* obfito [*comp i sup*] (24), okwicie *a.* okwito [*comp*] (1); obfito *BartBydrg*, *KmitaSpit*; okwito *KochFr*; obficie : obfito *Calep* (6:1).

obficie, **obfito** (175), **okficie** (31), **okwicie**, **okwito** (14); okf- *BiałKat*; okw- *KwiatKsiąż* (3), *BiałKaz*, *SkarŻyw*, *KochFr*, *SkarKaz*, *GosłCast*, *SkorWinsz*; obf- : okf- : okw- *RejKup* (2:-:1), *Mącz* (1:29:4), *VotSzl* (1:-:1).

Oba o oraz e jasne.

comp i sup (23 + 2) (nå)obficiéj, okwiciéj; -éj (1), -(e)j (24).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVII w. (z Cn).

1. W dużej ilości, wiele, licznie; w znacznym stopniu, bardzo; hojnie, szczerze; *large HistAl*, *Mącz*, *Calep*, *Cn*; *abunde Modrz*, *Vulg*, *Cn*; *copiose Mącz*, *Modrz*; *abundanter*, *cumulate*, *fluxe*, *profluenter*, *refuse Mącz*, *Cn*; *uberius Modrz*, *Cn*; *immoderate PolAnt*; *ampliter*, *(ef)fuse*, *liberaliter*, *munifice*, *undatim*; *plena manu*, *sine parsimonia Mącz*; *affluenter Vulg*; *cumulatim*, *plene*, *ubertim Cn* (188) : krew/ w oczy w vřta/ w vřfy ij po obliczu z iego [*Chrystusa*] święté głowy obficie ciekła *OpecŻyw* 128, 153v; po krzczye obfyczyey łaską ku řprzeczyuyenyu řyą grzechom wzyła [*o Maryi*] *PatKaz III* 136; *TarDuch* B3v; ORzeřzki ziele ieřt ktore obficie rořcie w dalekich zamorřkich řtronach *FalZioł* I 53d; Też wino w ktorým będzie wwarzony ieleni ięzyk s piotrufzką, vřnę obficie wywodzi *FalZioł* I 135d, I 19a, 57a, 73c [2 r.], 76c, 96a (36); *LudWieř* A4v; Potym iego [*Józefa*] pan w Egipcie Znaięcz w nim cznoty obphicie Wielką gi był łaską przijął *RejJóz* A3, Nv, N6v; Też mię nierąc zapominać. Bo ia zacie mianowicze Chcze boga prořzyć obficie. *RejKup* 14v; (*did*) Mnicha Pořel wiedze przed řenatj (—) Chodziřs ty řam Pařřorřicze Natkařes ten Brzuch okwicze *RejKup* Cc, 5; były thám drzewá [...] s ktorých kadzidło y bálřam obficie wypływał. *HistAl* L2v, I3v; gdy by kto był z wybranych/ będzie błogofławion i zachován/ choc by téřz kiedy obficiéi grzechami był pokařan *MurzHist* G4; Tyć Pan dořtátkiem zboża řobyie nákarcił obficie *LubPs* S5; Bo yák řřzodłá řzy z oczu mych obficye plynęły *LubPs* bb5v, B5, Q4, dd3; *KrowObr* 66v; (*nagł*) Co kfiężą czeřtował. (—) [...] Y czeřstował ie iřcie dořyc známienicie/ Wřzytkiego im do řtołu nořzono obficie. *RejFig* Ee2v, Bb3; *RejZwierz* 12; Náđ to wyřławiay řtworzyćielá řwego/ ktory cię dobrámi řwemi obficie vbogaca [*inebriantem te de bonis suis*]. *BibRadz Eccli* 32/15[17], *Ps* 106/9, 131/13, *Thren* 3/54, *Act* 16/5; *BielKron* 448v; *KwiatKsiąż* D3v, K2v; *Cumulatissime mihi gratiam reddiderunt*, Okficie mi zá to dzieřkowáli. *Mącz* 72a; *Undatim*, Ná xtałđ [!] wełnów álbo okwicie. *Mącz* 502c, 8b [2 r.], 64c, 131c, 132b, 133a (14); *RejPos* 10v, 28, 175, 215, 273v; Dobrym [*Bóg*] dobrze oplaca ná wřzytkim obficie/ A złe teř zářię karze iáwnie známienicie *RejZwierz* 270v; *WujJud* 123v; *WujJudConf* 112v; czeřřto ie [*řwiętych*] męcząc przymuřzałem bluznić/ obficie teř řzáleięc ná nie/ přeřřadowáłem ář y do cudzych miařt. *BudNT Act* 26/11; *KarnNap* A4; Ze nákarcił obficie głodem vřřápióné/ Y dźwignął wřzytkim vpořřędzoné. *KochPs* 164; Słowo Chřiřtuřowe niechay mieřzka w was obficie z wřřeláką mądrořcią náuczáięc [*habitet in vobis abundanter Vulg Col* 3/16] *NiemObr* 88 [*przeřkład tego samego tekstuKrowObr* 66v, *WujNT*]; Bo řye tu ten źmiy rodži ták okwito/ Lepięy dáleko niř ięczmien niř řyto. *KochFr* 8; Nie iřcie nie wářpimy že tve obietnice/ Wypeřnią řię káždemu z nas řług twych obficie *ArtKanc* L3; *LatHar* 14, 617; Bomći wam nápiřał z wielkiego vřřápienia [...] nie přeřto ábyřcie

fię záfmućili: ále ábyście vználi ktorą miłość mam obfićiey ku wam [*habeam abundantius in vobis*]. *WujNT* 2.*Cor* 2/4, 12/15, *Eph* 3/20, *Col* 3/16, 1.*Tim* 6/17, *Hebr* 6/17; *SiebRozmyśl* C3v; Zonę wzięto/ y dzieći ktorych nie pobito/ y íkárby/ y żywności/ co mieli obfito. *KmitaSpit* C5v; złoto y srebro od łąsiad mieć będziemy okwićie. *VotSzl* C4v, D; *SkorWinsz* ktv.

W *połączeniach szeregowych* (5): [św. *Paweł* mowi] przewyżłzam ia [innych]/ w pracách obfićie/ w vbiczowánii nád miárę/ w więźzeniu obfićie [*in laboribus abundantius, in plagis supra modum, in carceribus abundantius*]/ w śmierćiach częřto. *BibRadz* 2.*Cor* 11/23; *BudNT* 2.*Cor* 11/23 [2 r.]; *WujNT* 2.*Cor* 11/23.

W *przeciwstawieniu*: »mało ... obfićie« (1): ale każdy s nich z ořobna ty wřłtyki dary dál/ a nie malo/ ale łłczodrze y obfićie *OpecŻyw* 24v.

W *charakterystycznych połączeniach*: obfićie błogóřłwić, brać, być [= być w znacznej ilości] (3), dogodzić, doznawać, dziękować, ířcić się, mieć (3), miłować, nakarmić (2), nałóżyć, nasłuchać się, nasycić, natkać, nauczyć, nosić, obiec(ow)ać (2), ochłodzić, odprowadzać [kogo], okaz(ow)ać (2), opłacać, (o-, s)płynąć (wypływać) (4), palić, pełnić, pokazować się, posilić, prosić, przybywać, rodzić się, rosnać (5), sprawić, stroić, szaleć, ubogacać, uczynić (3), ulać, użyzczać (użyczyć) (3), wziąć, wypełnić; obfićie nadany, pokalan, zgromadzony; obfićie ciec [o krwi], odchodzić [o urynie] (3), pobudzać [o flegmie, pocie, urynie] (5), (po-,wy)pądząć (pędzić) [o urynie itp.] (10), uczynić [o poceniu], (wy)płynąć [o krwi, łzách] (7). (wy)puszczać (wypuścić) [o krwi] (3), wywodzić [o urynie, wilkořciach itp.] (8).

Zwroty: »(wszytkiego) obfićie nabawić« [szyk zmienny] (3): *PAn* moy [...] Wřłzytkiego obfićie záfwdy mie nábwawi/ Ná hoynych páłtwiřkach záfwdy mię pořtáwi. *LubPs* F3 [*idem*] *ArtKanc* Q6; *KochJez* B2; *ArtKanc* Q6.

»obfićie nagrodzić« [szyk zmienny] (3): Ale ieřłiže łie ku mnie náwroćicie [...] Wřłzytki wáfze łmuthki nágrodzę obfićie. *LubPs* hh3; *RejPos* 75v; ktory [Bóg] potym zapłátę łłuzną ma dáć: á to czego niewdzięczność ludzka zániedba/ obfićie nágrodzić [*abunde pensaturus*] *ModrzBaz* 135v.

»obfićie obdarzyć, darować, obdarzon« [szyk zmienny] (3:2:1): *RejJóz* P4v; A máło zá ty łáfki od nas potrzebuie [Bóg]/ Choć nas ták iáko łłyřłyř obfićie dáruie. *RejWiz* 50v; *BibRadz* II 108a *marg*; *Donare alicui multa large et effuse*. Hoynie á okfićie kogo obdarzić. *Mqcz* 94c; *RejPos* 280; *RejPosWstaw* 44.

»(przy)dać, (do)dawać, bywa dany obfićie« [szyk zmienny] (7:3:1): *OpecŻyw* 24v; *KlerWes* A2v; á teź tym obfićiey dáwałz vżywać dobrotliwořci łwoiey ktory vznawáią ćiebie *RejPs* 53v; *Chriřtus* S. *Piotrowi* [...] miał dac ducha ř. nad inřłz obfićiei *MurzHist* S; *LubPs* aa4; *Mqcz* 184c; *RejZwierc* 271; *Vbogim* dawa obfićie: A teź łławá znákomićie łego vczynności łłynie *KochPs* 172; A ieřłi ktory z was potrzebuie mądrořci/ niechże proři v Bogá ktory obfićie wřłzytkim dawa [*qui dat omnibus adfluenter*]/ á nie wymawia *WujNT* *Iac* 1/5, s. 541; *GosłCast* 9.

»obfićie rozmnożyć, (roz)mnożyć się« [szyk zmienny] (4:4): *FalZioł* I 62a; Potym teź rzekł do niewiáfłty. Rozmnożę obfićie [*Multiplicando multiplicabo*] boleřci thwoie y poczęćie thwe *BibRadz* *Gen* 3/16; *RejPos* 81v; *CzechRozm* 185; *Pánie*/ day przy twoim Słowie do końcá zetrwánie. Ráćżze łe po wřłzem řwiećie obfićie rozmnożyć *ArtKanc* K19v; *LatHar* 417; y nieznořny poddánych nářłych niedořtátek (ktory łie przez monety złe vżywánie obfićie w Króleřtwie nářłym rozmnożył) [*in Regno*

nostro abundarunt JanStat 371] zá fczęśliwego pánowania náfzého był oddalon. *SarnStat* 405 [*idem*] 886.

»obficie (wy-, roz)l(ew)ać, (ob-, wy)lany, bywać przelewany« [*w tym: krew [o Chrystusie] (8), pot (3), łzy (2)*] [*szyk zmienny*] (8:4:1): a moijch wślytkich grzechow racz zapamiętat/ za ktorés twoię krew nádoftoynieyflá ráczył obficie wyléwatz. *OpecŻyw* 159v, 22v; *LubPs* dd6; krew kthora w Polfzczę przez kaźni obficie przelewana bywa/ woła o pomfłę do Bogá. *LeszczRzecz* A4; *RejPos* 106v, 327; Płáćzcie fośnie rzewniwe/ miáfto łez żywicę Leyćie prófzę obficie przez martwą źrzenicę. *KlonŻal* A3v; *GórnTroas* 32; Iezu krwáwym potem przy vczynioney trzykroć modlitwie ogroycu obficie oblany/ zmiłuy fię nád námi. *LatHar* 338, 24, 274, 316, [540].

»obficie (wy-, roz)l(ew)ać, (miał być, jest) wylan(y)« [*w tym: (dar) Duchá Św. (9), bogactwo miłości, gniew, łaska*] [*szyk zmienny*] (9:3): Obficie rácz rozlać gniew on twey wielkiej fregości/ Aby byli ogárnieni w twey popędliwości *LubPs* Qv; iáko Święty Páweł mowi: [...] przyniešioná iefth łáfká/ y wylaná ná nas obficie przes Páná Iezu kryftá *KrowObr* 44, 46, 157v; *WujJud* 220v; *RejPos Rozpr* c; *RejPosWstaw* [143³]v; *CzechRozm* 193, 216; *SkarŻyw* 534; zbáwił nas przez omyćie odrodzenia/ y odnowienia z Duchá świętego/ ktorego wylał ná nas obficie [*quem effudit in nos abunde*] *WujNT Tit* 3/6, *Tit* 3/9.

»obficie [czego] zaży(wa)ć« [*szyk zmienny*] (2): Iam iefł człowiekiem tym, co naobficiey poćiech Y rofkofzy záżywam. *CiekPotr* 83; *PaxLiz* A3.

Wyrażenie: »obficie napełniony, pełny« (3:1): Czći Páná z bogactw twoich/ y z pierworodztw wfythkich dochodow twoich. Y będą obficie nápełnione [*implebuntur horrea tua saturitate*] gumná twoie *BibRadz Prov* 3/10; *RejPos* 277; wybráni Boży wolnemi będą: [...] wefela wfelkiego/ obficie/ y zgodnie pełni będą. *LatHar* 681, 504.

Szeregi: »często a obficie« (1): A w pośrodku rynku iego y z obudwu ftron rzeki było drzewo żywotá nofzące owocow, dwánaście/ ná kaźdy miefiąc podawáiąc owoc fwoy (*marg*) Częfto á obficie. (–) *BibRadz Apoc* 22/2.

»obficie i doskonale« (1): Ktory zftąpił/ [...] áby napełnił wfytko [*Eph* 4/10]. (*marg*) To iefł/ aby wfytek kościoł obficie y dofkonále obdárzył dobrodzieyftwy fwemi. (–) *BibRadz II* 108a.

»dostatecznie, (i) obficie« = *plene uberque Modrz* (2): *ModrzBaz* 134; y dogodził práwie obficie/ práwie doftáteczenie/ w tym rownym moim nabożeńftwie/ duchownemu prágnieniu memu *LatHar* 230.

»obficie a dostatek« (1): Pan Kryftus wodę w wino przemienił/ y ták obficie á doftátek go dárować raczył *RejPosWstaw* 44.

»hojnie, (a, i) obficie« (7): Liberaliter, Swiebodnie/ hojnie okficie. *Mqcz* 191a, 94c, 237d; nic nie wątpćie w tym Pánu/ ábowiem on iefzczę hojniey y obficiey to będzie vmiał fpráwić nád wami/ niźlibyfcie wy to fámi fobie vprošić vmieli. *RejPos* 46, 280; *Calep* 410a, 583a.

»lepiej i okwiciej« (1): Rofkázuie tedy nam Pan I E Z V S [...] ábyfmy do zwierzchowney fpráwiedliwości wnątrzną przykłádáli [...] Nie odmiátáiąc to co w Phárużách [= *w faryzeuszach*] było cnotliwego: ále to lepiej y okwiciej pełniąc. *SkarKaz* 312a.

»obficie, sowicie« (1): Bo y co fwiát może dáć tám tego obficie/ Tu ielzczę zá żywota/ á potym fowicie. *RejZwierc* 271.

»szczodrze i obficie« (1): *OpecŻyw* 24v cf *W przeciwstawieniu*.

»więcej i obficiej« (1): Dla czego moc łáki Páná Chrístuŕowey więcej y obficiey bywa dána w nowym teŕtámenie. *WujNT* 541. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

a. *W odniesieniu do tekstów* (9) : *BiałKat* 116; Abowiem [*Chrystus*] o Zmartwychwŕtániu y żywocie wiecznym obficie vczýł *GrzegŚm* A2v; w którym [*w tekście Ewangelii*] o Panu y Krolu náŕzym Niebieŕskim/ [...] iáko weń wierzyć mamy/ y iáko wyznawáć/ oquicie się pokazało. *BiałKaz* Hv; Bo te rzeczy y inŕzych bárzo wiele/ Bartholus vczony práwnik obficie przekláda [*copiose sunt exposita*]. *ModrzBaz* 100v, 1v.

W przeciwstawieniu: »okwicie ... ściŕle wąsko« (1): Abundanter et presse dicere contraria, Okwicie á ściŕle wąsko mowić. *Mącz* 502d.

Zwrot: »obficie mowić, opowiadać« (3 : 1): chcemy yżeby kto w tey mierze dobrze poŕtánowion był/ iżeby w kaŕdym rodzaju ŕpraw mogł z nauki pięknie ochedoŕnie y okwicie mowić. *KwiatKsiqż* I2v; *Mącz* 502d [2 r.]; okowy moje w Chríŕŕŕie znáczne ŕie sŕtáły [...] iŕ teŕ wiele ich z bráciey w Pánie/ potuchę wŕiáwŕzy z okow moich/ obficiey ŕmieli bez boiáŕni ŕowo Boŕe opowiadać [*abundantius auderent sine timore verbum Dei loqui*]. *WujNT Philipp* 1/14.

Szereg: »okwicie a szeroko« (1): Copiose et abundanter loqui, Okwicie á ŕzeroko mowić. *Mącz* 502d.

2. *Dostatnio; okazale, wystawnie; superabundantur BartBydg; affluenter, dapsile Mącz, Calep; affatim Mącz, Cn; amplifice, apparate, dapsiliter, laute, magnifice, opime, opipare, opulenter, profuse Mącz; abundanter Vulg* (26) : *BartBydg* 153b; *KromRozm II* b3; *Leop ZZ3v*; Amplifice. Pańsko/ okficie/ s doŕtátkiem. *Mącz* 8b, 5c, 78a [2 r.], 118c, 131d (12); od kaŕd tháko wiele pieniędzy nábywaŕł/ że ták obficie vŕywaŕł? *HistRzym* 61 v; Apparate – Z wielkim narŕádenim, obficie. *Calep* 83a, 40b, 288a; *LatHar* 262; iam przyŕzedł áby żywot miáły/ y obficiey miáły. *WujNT Ioann* 10/10 [*przekład tego samego tekstu KromRozm II b3, Leop ZZ3v, LatHar 262*].

a. *Urodzajnie, płodnie; fertiliter, fecunde Mącz; uberius Calep* (5) : Fertiliter/ Vrodzáynie/ Okficie/ Plennie. *Mącz* 122a, 132d; *Calep* 490 [2 r.]; Niektoremu bogátemu człowiekowi zrodŕiło ŕię obficie [*uberes fructus*] ná grunćie iego. *WujNT Luc* 12/16.

3. *W comp* (1) :

Wyrażenie: »obficiej niŕ [kogo]« = *więcej niŕ [kogo]* (1): Ale co wyŕzliŕcie widzieć? Proroká? Táŕ mowię wam/ y obficiey niŕ proroká [*et abundantius Propheta PolAnt; Etiam plusquam Prophetam Vulg*]. *BudNT Matth* 11/9.

Synonimy: **1.** *barzo, hojnie, sowicie, sowito, szczodrze, wiele, znacznie*; **2.** *bogacie, dostatnie*; **a.** *plennie, urodzajnie, urodzajno*; **3.** *więcej*.

Cf **OBFITODAJNY**, [**OBFITORODNY**], **OPŁWIĆNIE**